

EVLIYA ÇELEBİ'NİN İZİNDE

İstanbul

ÇİZGİ
ROMAN

EVLIYA ÇELEBİ'NİN İZİNDE İSTANBUL

Yayın Yönetmeni	Nefise Atçakarlar
Uzman Editör	Şebnem Kanoğlu
Editör	İbrahim Şamil Köroğlu
Çizer	Enis Temizel
Diyaloglar	Yazı Kurulu
Danışmanlar	Yrd. Doç. Dr. Yahya BAŞKAN (İnönü Üniversitesi) Yeliz Özay (Gazi Üniversitesi)
Kapak ve İç Tasarım	Sefer Koçan

2. Baskı	Nisan 2014
Uluslararası Seri No	(ISBN) 978-605-114-681-2

TİMAŞ YAYINLARI

Adres	Cağaloğlu, Alemdar Mah. Alay Köşkü Cad. No:5 Fatih/İstanbul
Telefon	(0212) 511 24 24
Posta	P.K. 50 Sirkeci/İstanbul
E-posta	bilgi@genctimas.com

Baskı ve Cilt	Sistem Matbaacılık
Sertifika No	16086
Adres	Yılanlı Ayazma Sok. No:8 Davutpaşa-Topkapı/İstanbul
Tel	(0212) 482 11 01

TİMAŞ YAYINLARI / 2620

GENÇLER İÇİN ÇİZGİ ROMAN / 1

KÜLTÜR BAKANLIĞI YAYINCILIK SERTİFİKA NO: 12364

© 2011 Eserin her hakkı anlaşmalı olarak Timaş Basım Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi'ne aittir. İzinsiz yayımlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

İstanbullu Bir Dünya Gezgini: Evliya Çelebi

Yeliz Özyay*

Evliya Çelebi'nin (25 Mart 1611 / 1682) on ciltlik muhteşem eseri Seyahatname'deki rotasına baktığımızda onun gerçek bir dünya gezgini olduğuna tanık oluruz. O, XVII. yüzyıl Osmanlı Devleti'ni ve çevresini bir uçtan öbürüne gezmiş ve seyahatlerinde aldığı notları on kitap hâline getirmiştir.

Seyahatname'yi okuyarak Evliya Çelebi'yle birlikte bir zamanların Anadolu'sunda, Kafkasya'sında, Avrupa'sında ya da Afrika'sında gezerken, onun insanı ve insan emeğini her şeyin üzerinde tutuşuna ve farklı kültürlerle karşı engin hoşgörüsüne hayran kalırız. Seyahatname'yi miras bırakarak doğumundan 400 yıl sonra bizleri de serüvenlerle dolu seyahatlerine ortak ettiği için ona şükran borçluyuz.

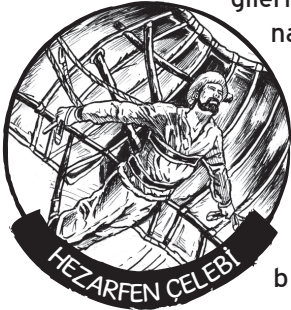
Evliya Çelebi'nin hayatıyla ilgili bilgilerimizin çoğu, Seyahatname'deki kendi anlatımından öğrendiklerimizden ibarettir. Yine de yeni bulgularla onun kırk yılı aşan seyahatleri boyunca yaşamının belirli dönemlerini

farklı şekillerde de olsa takip edebilmemiz mümkündür. Söz gelimi Evliya'nın Sofya'ya doğru giderken Köstendil'deki İnceli Ahmed Zoğu Camisi'ne, Foça'daki Atik Ali Paşa Camisi'ne, Karaman'daki Pir Ahmet Efendi (Boyalı Kadı) Camisi'ne ve Adana'da bulunan Hasan Ağa Camisi'ne yazdığı du-

var yazıları saptanmıştır. Evliya Çelebi'ye dair bir başka belgesel kayıt da Viyana Saray Dairesi arşivinde bulunan 12 Haziran 1665 tarihli arşiv listesinde geçen, "Ewliya Efendi" adıdır. Evliya'nın kendisine sorunsuz yolculuk yapabilmesi için verildiğini belirttiği ve içeriğini özetlediği bir tavsiye mektubu ise İstanbul'daki Mukaddes Yerler Patrik Temsilciliği Kütüphanesi arşivinde bulunup yayımlanmıştır.

Haliç'te doğan ve sultanın sarayında yetişen bu donanımlı Osmanlı aydınının en büyük tutkusu, hiç şüphesiz seyahat etmektir. Ondaki bu tutku öylesine güçlüdür ki hem yaşamının amacı hem de gözbebeği Seyahatname'sinin varlık sebebi olmuştur. Ne var ki Evliya Çelebi, uzak yol seyahatlerine çıkmadan önceki otuz yılını hem Osmanlı başkenti hem de atalarının yurdu olan İstanbul'da geçirmiştir. Eserine de gurur duyduğu bu şehirle başlamıştır.

* Gazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Halkbilimi Bölümü Araştırma Görevlisi.

KİM - SUN

İstanbul, Evliya Çelebi için doğup büyüdüğü yer olmanın ötesinde kişiliğinin oluşmasında önemli rol oynayan ilham verici bir dünyadır. Dolayısıyla seyahatlerini anlattığı on kitaptan ilkinin tamamını -"Müslümanlarla dolu" anlamına gelen- "İslam-bol" diye söz ettiği bu şehre ayırması şaşırtıcı değildir.

Seyahatname'nin ilk cildi, İstanbul'un söylencelerle dolu tarihinin, ziyaret yerlerinin, günlük yaşamının ve insan manzaralarının XVII. yüzyıldan günümüze ışık tutan kitabı niteliğindedir.

Bu kitapta Evliya, öncelikle İstanbul'un kurucularını, Kostantîniyye Kalesi'nin kuşatmalarını, İstanbul'un Sultan Mehmet ve Osmanlı ordusu tarafından fethedilişini sözlü kültürde yer etmiş efsanelerle sarmalanmış sürükleyici bir kurguyla bize sunar. Bununla birlikte, tarihî yarımada ağırlıklı olmak üzere, Haliç ve dönemin Boğaziçi'ni kapsayan İstanbul gezilerimiz başlar. İstanbul'un içindeki camiler, saraylar, okullar, tekkeler, aşevleri, hastaneler, tımarhaneler, kervansaraylar, çeşmeler, hamamlar ve ziyaret yerlerini bir bir anlatır Evliya bize.

Evliya Çelebi sadece betimlemekle kalmaz; çekerir bizi anlattığı yerin içindeki hikâyelere. Mesela esnaf alayının geçişini anlatır ki o dönemde ne kadar enteresan mesleklerin olduğunu öğrenince şaşar kalırız.

Kısacası Seyahatname'nin bu ilk cildi, XVII. yüzyıl İstanbul'unun ve Osmanlı günlük hayatının bir yansımasıdır. Onu, İstanbul'u büyük bir hayranlıkla anlatan

ve anlatılan yerlerin Evliya'nın çağındaki hâllerini görme arzusu uyanıran bir gezi rehberi olarak da kabul edebiliriz. Şüphesiz böyle bir gezinin en keyifli yönü Evliya'nın İslam-bol'u ile kendi İstanbul'unu karşılaştırabilmektir.

MURAT

Evliya Çelebi'nin anlattığı İslam-bol'u tanıyınca günümüz İstanbul'unu daha çok sevebilir; daha da önemlisi bu şehre gerçekten saygı duymayı öğrenebiliriz. Sanırım elinizdeki çizgi romanın günümüzdeki kahramanları Murat ile Koreli Kim-Sun'un İstanbul gezisini ayrıcalıklı kılan da bu. Onların en büyük avantajı bir İstanbul âşığı, dünya seyyahı ve insan dostunu kendilerine rehber kabul etmiş olmaları.

Avrupa Konseyi'nin, "XXI. Yüzyılda İnsanlığa Yön Veren En Önemli 20 Kişiden Biri" olarak kabul ettiği Evliya Çelebi'den ve muazzam eseri Seyahatname'den öğreneceğimiz daha pek çok güzellik var. Yeter ki onu anlamak için gayret sarf edelim. Bu güzelliklerin kaynağından daha fazla insanın haberdar olması için hazırlanan bu özgün çalışmanın ilgi görmesini dilerim.

LÂGARİ

Editör'ün Notu:

Bu çizgi romanda, Seyahatname'nin sadece ilk cildinde İstanbul'a ilişkin aktarılan bilgilerden yararlanılmıştır. Evliya Çelebi, on ciltlik Seyahatname'sinde okuduğu kaynakların yanı sıra sözlü kültürden de büyük ölçüde esinlenmiştir. Dolayısıyla "Evliya Çelebi'nin İzinde İstanbul" okunurken, Seyahatname'nin temel olarak bir tarih kitabı değil gezi türünde kaleme alınmış edebî bir eser olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Diyaloglarda geçen ve koyu yazı stili ile gösterilen kelimelerin anlamları kitabın sonundaki mini sözlükte verilmiştir.

2012. İSTANBUL, KADIKÖY VAPUR İSKELESİ

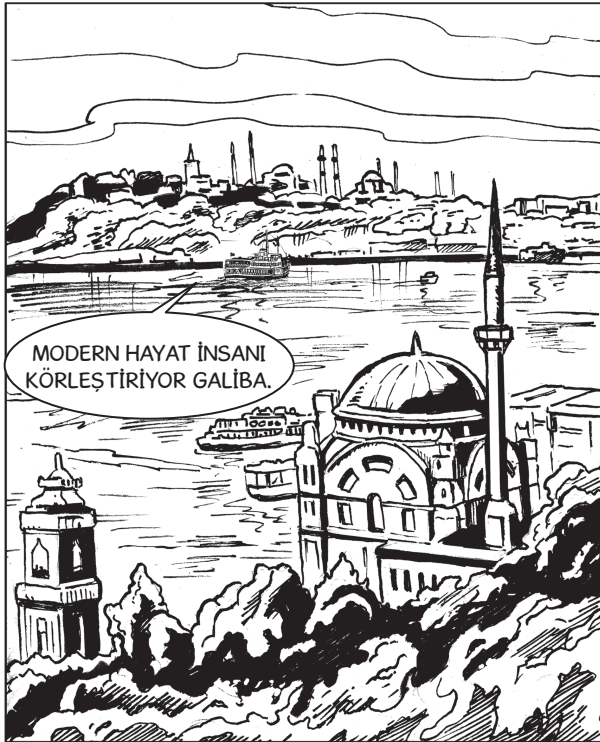
LAFI MI OLUR KİM-SUN.
DERSLERDEN BAŞIMIZI
KALDIRAMIYORDUK BENİM İÇİN DE
İYİ OLACAK.

HAFTA SONU GEZMEK
İÇİN ARKADAŞ
BULAMIYORUM.

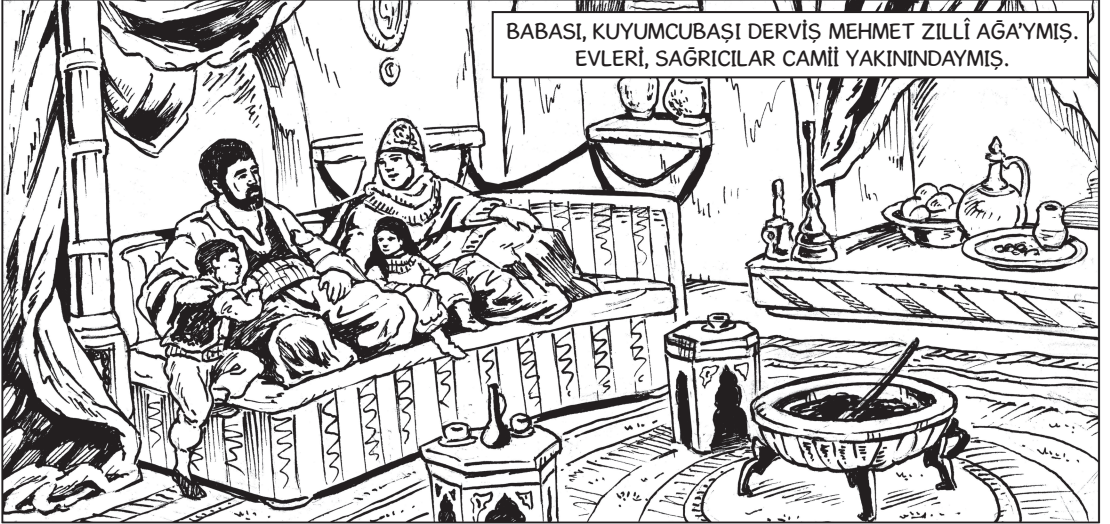

KENDİSİNE SEYYAH-I ÂLEM VE NEDİM-İ BENİÂDEM... YANI DÜNYA GEZGİNİ
VE İNSAN DOSTU DİYEN EVLİYA ÇELEBİ, 1611 YILINDA DOĞMUŞ.

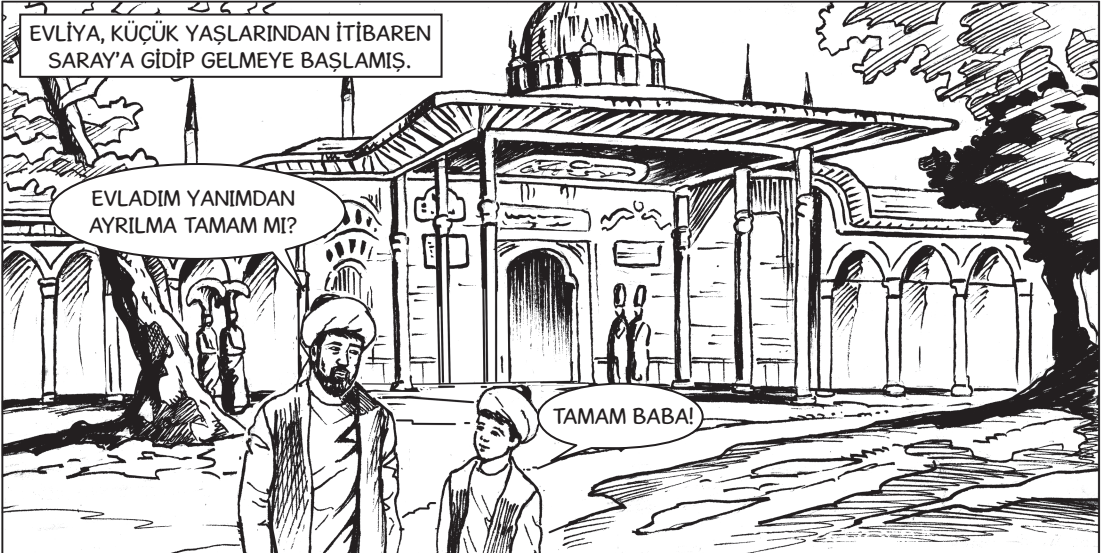
10 MUHARREM 1020 - 25 MART 1611
AŞURE GÜNÜ

BABASI, KUYUMCUBAŞI DERVİŞ MEHMET ZİLLİ AĞAYMIŞ.
EVLERİ, SAĞRICILAR CAMİİ YAKININDAYMIŞ.

EVLIYA, KÜÇÜK YAŞLARINDAN İTİBAREN
SARAY'A GİDİP GELMEYE BAŞLAMIS.

İLK EĞİTİMİ İÇİN SİBYAN MEKTEBİ'NE GİTMİŞ.

HAFIZLIK EĞİTİMİ ALMIŞ.

UNKAPANI FİL YOKUŞU'NDAKİ
HAMİD EFENDİ MEDRESESİ'NDE...

... AHFEŞ EFENDİ'NİN DERSLERİNE KATILMIŞ.

ONUN YETİŞMESİNDE EN ÖNEMLİ ROLÜ İŞE HOCASI EVLİYA MEHMET EFENDİ OYNAMIŞ.

EVLADIM İLMİNİ VE GÖRGÜNÜ ARTIRDIĞIN SÜRECE HEM HAKKIN HEM DE HALKIN SEVGİLİSİ OLURSUN.

ANLIYORUM EFENDİM.

ŞUNU DA UNUTMA:
"EDEP BİR TAC İMİŞ
NÜR-İ HÜDA'DAN.
GİY ÖL TACI EMİN OL,
HER BELADAN."

EĞİTİMİ SIRASINDA İSTANBUL'UN BELLİ BAŞLI CAMİLERİNİ DOLAŞMIŞ.